

DIE NGUNIBEES GESIEN VANUIT DIE VOERKRAAL SE PERSPEKTIEF

Stefan naude

As 'n inheemse ras van Afrika is die Nguni bees al lank aan almal bekend. Die Nguni was altyd gesien as 'n bees wat tot die swartstamme van Afrika behoort. Die ras is altyd gekenmerk deur verskeie eienskappe nl. klein van liggaamsbou, baie gehard, hoë vrugbaarheid en sy mooi vel. Min is daar besef dat soos ook by ander beesrasse hierdie goeie eienskappe van 'n ras tot voordeel kan wees vir 'n boer waarbinne hierdie pakket van eienskappe sy tuiste kan vind.

Daar is tans 'n baie positiewe en opgewonde klimaat binne die Nguni-telers. De passie waarmee rolspelers oor hul beesras praat, dink en beplan, lei tot 'n soeke na vernuwing. Nuwe mylpale en parameters word daar gestel as basis tot sukses.

Daar is talle eienskappe wat hierdie beesras het wat groot voordele inhou nl.

- Weens sy gehardheid en aanpasbaarheid is die bees uiters geskik vir ekstensiewe boerdery omstandighede.
- Sy ligter raamwerk is voordelig in droër toestande : weens die kleiner raamwerk van die dier, eet hy minder en kan dus meer diere per oppervlakte aangehou word.
- Hierdie dier het 'n baie rustige temperament wat dit maklik maak om mee te werk
- Die hoë vrugbaarheid van die bees is algemeen bekend
- Weens die bulle se kleiner kalwers word feitlik geen kalf problem ondervind nie, wat die bulle 'n baie geskikte kruisteelbul by verse met eerste kalwing maak.

Die realiteit van die dag is dat die prys bepaal word deur die vraag na 'n produk. Die vraag wat gevra moet word, is “Wat wil die mark daar buite hê?” Hierdie vraag het betrekking op alle beesrasse en binne alle beesrasspektrums moet hierdie vraag gevra en na gekyk word. Tans is die Ngunibees in aanvraag weens verskeie redes nl.

- Aanteel materiaal van stoetdiere hetsy manlik en veral vroulik is baie duur.
- Uitskot kommersiële diere behaal op veilings pryse bo slagwaarde weens boere wat wil kuddes vestig, maar nie die 'te hoë' stoetvee pryse kan bekostig nie.
- Dan die nuwe toetreders vanuit die professionele beroepe wat plase het en 'n ekstensiewe boerdery bedryf is oral te sien.
- Opkomende boere wat meer blootgestel word aan boerderygeleenthede.

Wat die Ngunibeestelers moet besef is dat daar weens die geweldige aanvraag na die Ngunibees 'n geweldige vinnige toename in getalle gaan kom. Daar sal nie vir ewig op die hoë pryse van aanteeldiere gesteun kan word nie. Die produksie van vleis bly primêr die steunpilaar waarop 'n beesras sy oorlewing moet vestig met alle ander eienskappe van 'n bepaalde ras as ondersteunende faktore.

Wanneer daar na vleisproduksie gekyk word, moet ons onderskei tussen ekstensiewe en intensiewe voeromstandighede.

Daar is verskeie feite rondom die Nguni wat of tot voordeel of tot nadeel binne die betrokke voerscenario kan wees afhangende hoe hierdie eienskap bestuur word.

- Die suiwer Nguni kalf is 'n baie ligte raam kalf wat geskik is vir “backgrounding”.
- 'n Te ligte kalf het wel die nadeel dat sy risiko veral in die winter in die hoëveld streke hoër is weens sy laer weerstand as 'n swaarder kalf en kan hoër morbiditeite en mortaliteite tot gevolg hê.
- Die ligter raam van die Nguni is geneig om vinnig vet te word en is wel geskik vir markte waar 'n kleiner snit of karkas die oogmerk is, alhoewel dit vanuit 'n voerkraal oogpunt gesien, moeiliker is om so 'n kleiner karkas winsgewend te voer aangesien ons tans met 'n negatiewe voermarge sit en die optimale gewig reeds bereik word voordat die voermarge gelykbreek punt bereik is.
- 'n Ligter raam karkas is geneig om 'n laer slagpersentasie te hê.
- 'n Ligter kalf moet huidiglik te lank gedra word wat tot gevolg het dat meer bedryfskapitaal nodig is en met die huidige hoë rentekoerse is dit minder winsgewend, tensy bedryfskapitaal nie geleen word nie.

'n Vriend van my in die Limpopo Provinsie het op 'n vergelykende basis binne dieselfde omstandighede “presissie” boerdery toegepas. Hier is 'n suiwer Nguni kudde vergelyk met Ngunikoeie met 'n Santa bul kruising, asook met 'n suiwer Bonsmara kudde.

Tabel 1: Vergelykende syfers tussen kuddes:

	Suiwer Nguni	Santabul op Nguni koei	Suiwer bonsmaras
Koei massa (kg)	381	383	508
Hektar benodig per koei	5	5	6.5
Speenmassa (kg)	193	213	226
Speenverhouding (%)	50.7	55.6	44.4

Wat duidelik hieruit na vore kom, is dat daar 30% meer koeie van die ligte raamwerk op dieselfde eenheidsoppervlakte aangehou kan word. Hierdie punt is reeds met vele vorige rubrieke en artikels ondersteun. Wat egter net in perspektief geplaas moet word, is dat die kalwers kruipvoeding geëet het en dat die spasiëring van die kruipvoerder waardeur die kalwers moet kruip vir 'n langer periode tot voordeel van die Nguni kalwers was, wat dus bygedra het tot 'n swaarder speengewig by die Nguni's.

Hierdie kalwers is geneem na 'n uitgroeifase in die winter, voordat hulle binne meer intensiewe omstandighede afgerond is.

Tabel 2: Vergelykende syfers op uitgroeifase:

	Suiwer Nguni	Santabul op Nguni koei	Suiwer bonsmaras
Winter 'backgrounding':			
eindmassa (kg)	274	286	294
periode (dae)	133.2	110.1	100
massa toename (kg)	81	73	68
groei (kg/dag)	0.608	0.663	0.68
groei (% van midmassa)	0.347	0.292	0.261
Totale lekinname (kg)	412	393	385
Lekinname per kg groei	5.09	5.38	5.66
Koste per kg groei	9.51	10.07	10.59
Bruto wins bo voerkoste (backgrounding)	R161.06	R104.59	R62.05

Let wel: Hier is geen rente faktor in berekening gebring nie.

Nguni

Tabel 3: Vergelykende syfers met afronding

	Suiwer Nguni	Santabul op Nguni koei	Suiwer bonsmara
Voerkraaleindmassa	424.5	438.9	441.2
Staan dae	87	84	80
Voerkraal massatoename (kg)	150.5	152.9	147.2
Voerkraalgroei (kg/dag)	1.73	1.82	1.84
Voerkraalgroei (% van midmassa)	0.43	0.42	0.40
Bruto wins bo voerkoste (voerkraal)	R233.72	R256.24	R242.48
Totale wins bo voerkoste	R394.78	R360.83	R304.53

Let wel: Weereens is rente faktor buite rekening gelaat.

Uit hierdie syfers in Tabelle 2 en 3 kan ons sien dat die groei as persentasie van die midmassas baie na aan dieselfde is. Wat duidelik is, is dat hier met Nguni beeste geboer word wat 'n potensiaal het om vleis te produseer.

Kyk 'n mens na hierdie syfers sien ons dat die suiwer ngunikalf 'n 29.63 % hoer brutowins gehad het as die suiwer bonsmarakalf en die ngunikruiskalf 'n 11.2% beter brutowins as die bonsmaras.

Ook het ek 'n ngunibul van Mnr Ray Keeny gekoop en die bul is tans saam 'n groep Bonsmara en Simbra verse wat in hul eerste dekseisoen is. Graag wil ek hiermee die kruisteel eienskappe van die Nguni toets.

Die voerkraalbedryf is tans onder geweldige druk. Talle faktore werk tans negatief op ons bedryf in waaroor voerkraaleienaars geen beheer het nie.

- Hoë rentekoerse.
- Verhoogde brandstofkoste wat veral 'n impak het waar beeste, voer of ruvoer vervoer word.
- Weeklikse stygings in ons proteïnbron pryse.
- Baie hoë energiebronpryse.
- Stygende koste van veemedisyne.
- Die onvoorspelbare natuur maak die kraal omstandighede nat en koud wat glad nie ideaal is vir diere wat moet optimaal groei alvorens enige wins 'n moontlikheid is nie.

Waar die voerkraal wel 'n bydrae tot sy eie heil het, is om kalwers aan te koop wat 'n hoë groei potensiaal het. Hier is die goeie samewerking tussen voerkraal en speenkalfprodusente so belangrik. Gesonde kalwers met 'n hoë weerstand teen siektes en kalwers wat 'n goeie voeromsetverhouding het, gaan definitief van die steunpilare wees waarop die voerkrale sal moet steun om te oorleef.

Ek gee vir u in vergelykende vorm net die invloed wat groei en voeromsetverhouding op winsgewindheid in 'n voerkraal kan hê. Alle buite faktore wat voeromsetverhouding en groei kan beïnvloed, word buite rekening gelaat en ek spits my berekening net toe op die invloed wat genetika op winsgewindheid kan hê.

Ek neem die kalf eers vir 100 dae op 'n uitgroefase waar hy 0.85kg / dag groei met 'n inname van $2.3\% = 5.06\text{kg}$ per dag van 'n rantsoen wat meer geballanseerd is as net 'n lek. Koste van die rantsoen is R1450 / ton, d.w.s R7.33 per dag. Hierna word die kalf na die voerkraal geneem waar die kalf afgerond word.

Koste van backgrounding tyd:	
Aankoopprys:	180kg x R12.50 = R2250
Rente:	R92.46
Vervoer:	R50.00
Prosessering:	R60.00
Algemeen:	R50.00
Voer:	<u>R733.00</u>
Totaal	R3235.46
Koste per kg na 100 dae	R12.44

	Starter	Grower	Zilmax
Aanvangsprys	R3235.46	R3573.09	R4077.39
Staandae	21	30	30
Inname %	3.2	3.55	3.4
Groei in kg / dag	1.4	1.65	1.75
Rantsoenkoste	R1.38/kg	R1.39/kg	R1.65/kg
Herprosessering	R35.00	-	-
Vervoer	R20.00	-	R35.00
Rente	R27.90	R39.60	R39.60
Midmassa (kg)	274.7	314.2	365.1
Voerkoste	R254.73	R464.70	R614.10
	<u>(8.79kg x 1.38)</u>	<u>(11.15 x 1.39)</u>	<u>(12.41 x 1.65)</u>
	R3573.09	R4077.39	R4766.09
Eindmassa (kg)	289.4	338.9	391.4
Koste / kg na voerperiode	R12.35	R12.03	R12.18
Voeromsetverhouding per fase	6.28%	6.75%	7.09%
Voeromsetverhouding oor voerkraalfase:	11.00 kg / 1.62 = 6.79%		
Slagpersentasie:	57%		
Karkasmassa:	223.1 kg		
Kosprys van vleis:	R21.36		

In die scenario hierbo gebruik het alle kalwers goed gegroei. Daar was geen morbiditeite en mortaliteite nie. Geen invloed van die natuur is in ag geneem nie. Indien u voerkrale het, sal u weet dat hierdie 'n byna onmoontlike scenario is, maar dit is slegs ter illustrasie van my punt gedoen. By die volgende scenario verlaag ek die groei met 150g in die voerkraal fase wat baie maklik gebeur met 'n kalf met 'n swakker groeipotensiaal. Alle ander kostes word dieselfde gehou, behalwe die koste wat beïnvloed word deur die swakker groei.

	Starter	Grower	Zilmax
Aanvangsprys	R3235.46	R3571.62	R4068.25
Staandae	21	30	30
Inname %	3.2	3.55	3.4
Groei in kg / dag	1.25	1.50	1.60
Rantsoenkoste	R1.38/kg	R1.39/kg	R1.65/kg
Herprosessering	R35.00	-	-
Vervoer	R20.00	-	R35.00
Rente	R27.90	R39.60	R39.60
Midmassa (kg)	273.1	308.8	355.3
Voerkoste	R253.26	R457.03	R597.96
	<u>(8.73 x 1.38)</u>	<u>(10.96 x 1.39)</u>	<u>(12.08 x 1.65)</u>
	R3571.62	R4068.25	R4740.81
Eindmassa (kg)	286.25	331.2	379.3
Koste / kg na voerperiode	R12.48	R12.28	R12.50
Voeromsetverhouding	6.98%	7.31%	7.55%
Per fase			
Voeromsetverhouding oor voerkraalfase: 10.80 kg / 1.47 = 7.34%			
Slagpersentasie: 57%			
Karkasmassa: 216.2 kg			
Kosprys van vleis: R21.93			

Die impak van die 150g swakker groei realiseer 'n 0.55% swakker voeromsetverhouding per dag. Aan die kosprys van die vleis maak dit R0.57 per kg verskil. Projekteer hierdie impak net oor 'n groot getal beeste, dan maak dit 'n astronomiese verskil.

Opbreek van die koste faktore:		
Aankoopprys:	47.4%	90.4%
Voerkoste:	43%	
Bemaking:	0.6%	
Rente:	0.4%	
Algemeen:	<u>8.6%</u>	
	100%	

Kyk ons na hierdie syfers kan u besef dat die boer 'n enorme impak het met die produk kalf wat aan die voerkraal gelewer word. Op 90.4% van die voerkraal se uitgawe het die boer 'n enorme impak. Soos vroeër genoem, is die skakeling tussen voerkraal en boer 'n groot steunpilaar vir die voerkraal se oorlewing.

Bou voort op die goeie eienskappe van die Nguni bees. Poog om 'n kalf te teel wat meer vleis kan produseer om sodoende 'n beter voeromsetverhouding te hê, sodat ons as voerkrale die stryd teen oorlewing kan wen.